

Asia: VN/14985/2022

Lausuntopyyntö kunnossapitolain toimivuusarviointi -raportista

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko toimivuusarviointi mielestänne riittävän kattava? Jos ei, mitä arvioinnista on jäänyt puuttumaan ja millaisia lisäselvitystarpeita tunnistatte?

Vanhusasiavaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka lakisääteisenä tehtävänä on edistää ikääntyneiden oikeuksien toteutumista.

Osa tätä tehtävää on seurata lainsäädännön kehittämistä ja toimeenpanoa sekä yhteiskunnallista päätöksentekoa sekä arvioida niiden vaikutuksia ikääntyneisiin. Arvioimme raporttia ikääntyneiden ihmisten aseman ja oikeuksien toteutumisen näkökulmista sekä erityisesti ikääntyneiden ihmisten liikkumismahdollisuuksien toteutumisen kannalta.

Suomessa on Tilastokeskuksen mukaan noin 1,3 miljoonaa 65 vuotta täyttänyttä henkilöä. Heistä 75 vuotta täyttäneitä on noin 601 000 ja 85 vuotta täyttäneitä yli 159 000. Yli 95 vuotta täyttäneitä on lähes 12 000. Iäkkäiden ihmisten osuus Suomen väestöstä on suuri ja kasvaa edelleen.

Toimintakyvyn ongelmat ovat yleisiä iäkkäillä. THL:n Terve Suomi -tutkimuksen mukaan 75 vuotta täyttäneistä naisista 51 prosenttia ja miehistä 41 prosentti koki tarvitsevansa apua arkipäivän askareissa heikentyneen toimintakyvyn vuoksi. Ulos lähtemisessä suuria vaikeuksia koki jopa 27 prosenttia 85 vuotta täyttäneistä naisista ja 16 prosenttia miehistä.

Kuten raportissa todetaan, katujen ja muiden yleisten alueiden kunnossapito ja sen vaikutukset näkyvät monen suomalaisen jokapäiväisessä arjessa. Varsinkin talvisaikaan puutteet kunnossapidossa saattavat estää kokonaan liikkumisen ja mahdollisuuden asiointiin ja osallistumiseen kodin ulkopuolella.

Suomen perustuslain 20 §:n mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Ikääntyneille ihmisille tulee taata yhdenvertainen mahdollisuus vaikuttaa ja tulla kuulluksi.

Paikallisiin ja alueellisiin asuin ympäristöjen kunnossa- ja puhtaanapitoon liittyviin kysymyksiin, jotka vaikuttavat ikääntyneiden ihmisten arkeen, voi saada tietoa esimerkiksi kuntien ja hyvinvointialueiden vanhusneuvostoilta.

Toimivuusarviointiraportissa on kattavasti selvitelty katualueiden kunnossa- ja puhtaanapitoon liittyviä seikkoja myös niiden erityisryhmien kannalta, joiden yhdenvertaisten liikkumismahdollisuuksien toteuttamiseen tarvitaan erityistä huomiota ja konkreettisia toimia.

Raportissa on käsitelty myös talvella tapahtuvia liukastumistapaturmia ja todettu, että niiden taustalla ovat usein talvikunnossapidon puutteet (74-78% tapauksista).

Kaatumisten aiheuttaman inhimillisen kärsimyksen lisäksi liukastumis- ja kaatumistapaturmista aiheutuu myös merkittäviä kustannuksia. Liikenne- ja viestintäministeriön vuonna 2022 julkaisemassa tutkimuksessa esitetyn arvion mukaan liukastumis- ja kaatumistapaturmista syntyy vuosittain noin 2,35 miljardia euroa kustannuksia. Näistä talven liukastumiset aiheuttavat arviolta noin 1,4 miljardin euron kustannukset, joista taas arviolta noin 1,17 miljardia euroa liittyy talvikunnossapidon puutteista johtuviin liukastumisiin. Saman tutkimuksen mukaan liukastumis- ja kaatumistapaturmien seuraukset eivät jakaudu tasaisesti eri väestöryhmille. Iäkkäiden naisten todetaan olevan sekä tämän että aiempien tutkimusten tulosten valossa erityisen haavoittuvassa asemassa. LVM julkaisu 2022:2 Liukastumistapaturmat ja niiden ehkäisy toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163848>

Puutteet katujen ja muiden yleisten alueiden kunnossapidossa vaikuttavat heikentävästi yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin liikkua ja osallistua.

2. Mitä mieltä olette toimivuusarvioinnin havainnoista liittyen katujen ja yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapitoa koskeviin säännöksiin (lain luvut 2 ja 3)?

Arvioinnissa esitetyissä yhteenvedoissa tarpeista on monessa kohdin esitetty esteettömyyden ja yhdenvertaisuuden toteuttamisen merkitystä sekä heikommassa asemassa olevien liikkujaryhmien tarpeiden tunnistamista, mikä on erittäin tärkeää.

Raportissa käsitellään tarpeista yhtenä tonttiliittymien vastuiden selkeyttämistä ja käsitellään auratessa syntyviä aurausvalleja sekä todetaan, että iäkkäiden asukkaiden tonttiliittymien aukaisulla voidaan pidentää kotona-asumisen aikaa. Vanhusasiavaltuutettu pitää kannatettavana toimivien ratkaisujen kehittämistä näihin aurauksen aiheuttamiin ongelmiin, jotta edistettäisiin mahdollisuuksia liikkua myös kodin ulkopuolella.

3. Mitä mieltä olette toimivuusarvioinnin havainnoista liittyen kaduilla ja yleisillä alueilla tehtävien töiden sääntelyyn?

Kunnossapito- ja kadunrakennustöitä toteutettaessa tulee varmistaa kaikille esteetön ja turvallinen liikkuminen. Mikäli kulkeminen järjestetään vaihtoehtoista reittiä, tulee sen olla selvästi merkitty sekä tehty esteettömäksi ja turvalliseksi, jotta kulku on mahdollista myös, vaikka henkilöllä olisi vaikeuksia liikkumisessa tai näkemisessä tai hän tarvitsisi tuekseen apuvälineitä, kuten esimerkiksi rollaattoria.

4. Mitä mieltä olette muista toimivuusarvioinnissa esitetyistä nykyisen lain kehittämistarpeista sekä esitetyistä kokonaan uusista sääntelytarpeista?

-

5. Onko teillä muita terveisiä tai palautetta lainvalmistelua varten?

Vanhusasiavaltuutettu pitää välttämättömänä sitä, että säädösvalmistelussa arvioidaan muutosten vaikutuksia myös ikääntyneen väestön sekä heidän oikeuksiensa toteutumisen kannalta. On tärkeää arvioida vaikutuksia erityisesti heikommassa asemassa olevien liikkujaryhmien mahdollisuuksiin liikkua ja osallistua.

Vuorela Marjut
Vanhusasiavaltuutettu